

Dnr 2014/1594

§ 198 Bildande av naturreservatet Frostbrunnsdalen i Borlänge kommun**Beslut**

1. Med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) förklarar Borlänge kommun det område som framgår av beslutslista, som naturreservat.
2. Reservatets namn skall vara Frostbrunnsdalen.
3. För att tillgodose syftet med naturreservatet beslutar Borlänge kommun med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (1998:1252) att nedan angivna föreskrifter samt vård- och förvaltningsuppgifter ska gälla för naturreservatet.
4. Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken gäller omedelbart, även om de överklagas.
5. Borlänge kommun fastställer, med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., de mål och riktlinjer för området långsiktiga vård som framgår av den till beslutet hörande skötselplanen.
6. Förvaltare av reservatet ska vara Borlänge kommun. Ekonomin rymms inom befintlig ram, bilaga 3 skötselplan. Tillgång till natur och grönområde är bra för barn och ungdomar.

Sammanfattning**Uppgifter om reservatet**

Namn	Frostbrunnsdalen
Län, kommun	Dalarnas län, Borlänge kommun
Fastigheter	Tuna Prostgård 1:10, Vatthammar 1:1, Buskåker 8:1
Lägesbeskrivning	Cirka 4 km sydost om Borlänge centrum, väster om och i direkt anslutning till Stora Tuna kyrka.
Areal	31,3 ha, varav land utgör cirka 28 ha
Naturvårdsförvaltare	Borlänge Kommun
NVR:id	2002068
Lantmäteriärende- Inmätning	2013 W 111329

Beskrivning av området

Frostbrunnsdalen utgörs av ett ravinområde som är cirka 1100 meter långt och omkring 20 meter djup. Ravinen har bildats genom erosion av vatten i de sedimentära avlagringarna som hela slättområdet i Tuna utgörs av. Längs

ravinens botten rinner en mindre bäck som uppstår ur ett stort antal källor som tränger fram i ravinens kanter och botten.

Källorna bildas genom att de vattenförande sand- och gruslagren i marken överlagras av täta ler- och siltskikt. Lågt i terrängen kommer de vattenförande skikten i dagen vilket gör att grundvattennivån ligger högre än lågpunkten och att vattnet inte kan läcka ut högre upp genom lerskikten. Detta bygger upp ett vattentryck som sedan visar sig genom det upptryckande vattnet. Fenomenet kallas för artesiska källor.

De sedimentära jordarterna är näringsrika vilket ger förutsättningar för en rik flora och vegetation. Dalgången är till större delen täckt av täta och lummiga lövskogsområden som har ett rikt fågelliv. Träd och buskskikten domineras av gråal, hägg, björk och asp.

Området genomkorsas av ett flertal stigar som används flitigt av besökare. Frostbrunnsdalen har länge varit ett viktigt utflyktsmål för Borlängebor och har även en mycket intressant historia.

Syften

Syftet med naturreservatet är att:

- Bevara området för att säkerställa dess naturvetenskapliga och kulturhistoriska värden
- Bevara den biologiska mångfalden i området. I dalen finns framförallt en artrik kärlväxtflora och fågelfauna.
- Vårda och bevara värdefulla naturmiljöer. Området har en intressant geologi och hydrologi med en mängd artesiska källflöden. Vidare finns en värdefull blandlövskog med ökande andel död ved.
- Tillgodose behovet av områden för friluftsliv. Dalens tätortsnära läge med intressant natur och kulturhistoria är viktiga incitament för många besökande.
- Syftet uppnås genom:
  - föreskrifter som undantar området från skogsbruk och annan verksamhet som inverkar negativt på områdets naturvärden och upplevelsevärden.
  - skötsel enligt skötselplanen som syftar till att bevara och utveckla områdets naturvärden samt att tillgängliggöra det genom markerade stigar och information.

För att kontrollera att syftena uppnås ska uppföljning göras av skötselplanens kvalitetsmål. Uppföljning ska även göras av områdets bevarandestatus enligt Natura 2000.

Skäl för beslutet*Bevarandevärden*

Frostbrunnsdalens naturvärden är knutna till ravinbildningen med sina artesiska källor. Vidare hyser området en lövskog rik på död ved som en potential för ett flertal arter. Fågelfaunan och kärlväxtfloran är väldokumenterad och hyser ett stort antal arter.

Området har en rik kulturhistoria. Det har fungerat som hednisk kultplats och tingsplats sedan medeltiden. I senare tid har man dragit nytta av vattnet i området genom att anlägga kvarnar, hyttor, badinrättningar och vattentäcker. Området är av stort allmänt intresse genom sitt tätortsnära läge och den variationsrika naturen. Det tätortsnära läget gör området tillgängligt för det rörliga friluftslivet och skolor för sin pedagogiska verksamhet. Den stora variationen av miljöer skapar förutsättningar för en stor biologisk mångfald. Områdets värden och naturreservatets syften är av den karaktären att de kräver ett långsiktigt skydd för att bevaras och utvecklas.

Prioritering bland bevarandevärden

Om ovanstående skäl i vissa lägen står i motsats till varandra skall en noggrann avvägning ske mellan naturmiljö och kulturmiljöintresset, eftersom båda sidorna har starka bevarandevärden i området. Friluftslivsintresset får dock stå tillbaka om det krockar med natur- och kulturmiljöintresset.

Planeringsbakgrund

Området instiftades som statligt naturreservat 1978. Frostbrunnsdalen är också en del av ett större riksintresseområde för naturvärden i Borlänge kommun. Efter överläggningar har kommunen och länsstyrelsen kommit fram till att ombilda reservatet från ett statligt till ett kommunalt. Skälen till detta är flera:

Kommunen äger numera nästan all mark, liksom de byggnader som finns i reservatet. Reservatet utgör också skyddsområde för den kommunala vattentäkten som finns i området. Behovet av att förnya skötselplanen var också stort efter mer än 30 år.

Vid ombildningen har även föreskrifterna setts över och i viss mån justerats. En redovisning av dessa förändringar ges under rubriken "Motiv och förtydliganden till föreskrifter". När väl det kommunala reservatsbeslutet vunnit laga kraft ämnar Länsstyrelsen upphäva det statliga reservatsbeslutet.

Miljömål

De miljö kvalitetsmål som berör aktuellt område är: levande skogar, god bebyggd miljö, levande sjöar och vattendrag samt ett rikt djur- och växtliv.

Avvägning mellan allmänna och särskilda intressen

Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken finner Borlänge kommun att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Reservatsföreskrifter

Föreskrifterna gäller utöver annan lagstiftning.

Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

1 § Inom naturreservatet är det förbjudet att:

1. Bedriva täktverksamhet med undantag för vattentäkt
2. Bedriva annan verksamhet som förändrar områdets topografi och landskapets allmänna karaktär, yt- eller dräneringsförhållanden
3. Anordna upplag annat än tillfälligt i samband med områdets skötsel
4. Uppföra helt ny byggnad eller anläggning annat än för vattenförsörjningens eller friluftslivets behov
5. Uppföra stängsel eller hägnader annat än för jordbrukets behov eller områdets skötsel
6. Avverka, så eller plantera träd och buskar
7. Använda kemiska bekämpningsmedel

Utan kommunens tillstånd är det förbjudet att:

8. Uppföra helt ny byggnad eller anläggning för vattenförsörjningens eller friluftslivets behov
9. Bedriva ett utökat vattenuttag
10. Dra fram mark- eller luftledning
11. Anlägga ny stig

Föreskrifterna under 3§ nedan gäller även markägare och innehavare av särskild rätt i den mån pågående markanvändning inte avsevärt försvåras.

Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelser för fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla visst intrång

2 § Ägare och innehavare av särskild rätt skall tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas:

1. Utmärkning enligt gällande riktlinjer för utmärkning av reservatet, underhåll av vandringsstigar och uppsättning av informations tavlor eller andra anordningar för friluftslivet
2. Åtgärder för skötsel av reservatets naturtyper.
3. Undersökningar av markslag, landskapselement, växt och djursamhällen samt arter

Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om allmänhetens rätt att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet

3 § Det är förbjudet inom naturreservatet att:

1. Göra åverkan på mark eller geologiska naturföremål
2. Skada växande, döda, stående eller liggande träd och buskar
3. Insamla växter och ryggradslösa djur i annat syfte än utbildning eller forskning.
4. Framföra motordrivet fordon eller cykel. Undantag gäller transporter till och från Dalstugan efter tillstånd från kommunen.
5. Rida
6. Elda på annan än anvisad plats
7. Beträda området utom på markerade stigar och öppna fält under tiden 15 april – 30 juni (se karta, bilaga 5). För vattenområdena gäller förbudet Frostbrunnsbäcken från mynningen till källorna. Förbudet gäller ej delarna i Tunaån.

Föreskrifterna under 1-3 §§ utgör inget hinder för de åtgärder som behövs vid skötsel och förvaltning av reservatet samt för att tillgodose ändamålet med reservatet.

Motiv och förtydliganden till föreskrifter**Föreskrifter där dispens ej är möjlig.**

1-1: Uttaget av grundvatten för vattenförsörjning har skett under lång tid och utgör ett väsentligt samhällsintresse. Detta uttag bedöms inte motverka reservatets syften i nämnvärd grad. Tåktverksamhet av annat slag bedöms dock motverka syftena med reservatet.

1-2: Fysiska ingrepp såsom schaktningar och dikningar bedöms motverka reservatets syften.

1-3: Upplag i olika former, annat än tillfälligt, påverkar upplevelsevärdet negativt och motverkar reservatets syften.

1-4: Uppförande av byggnader, master mm skall inte medges då de kan påverka såväl landskapsbild som upplevelsevärden i reservatet. Införandet av begreppet anläggning i föreskrifterna inbegriper en rad olika aktiviteter, vilket innebär en större kontroll på framtida anspråk på markanvändningen. En anläggning kan exempelvis vara en skjutbana, linbana, parkeringsplats, brygga, mm. I de gamla föreskrifterna finns förbud på anläggande av skjutbana, linbana, parkeringsplats etc. Dessa anläggningar inbegrips i begreppet anläggning, vilket också därmed täcker in fasta anläggningar som inte exemplifieras i texten.

1-5: Stängsel och hägnader kan minska tillgängligheten för allmänheten i området. Om betesdrift etableras i delar av reservatet, kommer stängsel att bli nödvändiga.

1-6: Dalens lövskogar skall i princip få åldras fritt och mängden död ved ökas till fromma för en rad djur- och växtarter. Det innebär att eventuella spontana etableringar av gran får tas bort vid skötsel av reservatet. Reservatets åkerytor och övriga öppna platser bevaras i öppet skick genom slåtter och åkerbruk. Områdets norra udde kan betas om möjligheter därtill skapas. Kombinationen av utveckling till lövskog med en myckenhet av död ved och närliggande hävdade ytor innebär ett gynnande av den biologiska mångfalden. I kantzoner mellan skog och öppen mark ska röjningar och huggningar få ske för att möjliggöra skötsel av åker- och betesmarker.

1-7: Förbudet att använda kemiska bekämpningsmedel i reservatet har inte funnits tidigare. Spridning av kemiska bekämpningsmedel skulle kunna aktualiseras på den åkermark och även skogsmarken som finns i reservatet. En dylik användning skulle medföra risker både för grundvattenkvaliteten och växt- och djurlivet och förbjuds därför. Det innebär även att bestämmelserna i 29§ skogsvårdslagen samt skogsstyrelsens föreskrifter om bekämpning av skadeinsekter och tillvaratagande av skadad skog ej ska gälla inom reservatet. Uppkommer insektsskador på skog i anslutning till naturreservatet som följd av att insektsbekämpning inte vidtagits inom reservatet ska frågan om ersättning bedömas enligt skadeståndsrättsliga regler.

Föreskrifter där dispens är möjlig.

(Dispens får aldrig ges om åtgärden strider mot reservatets syften).

1-8: Behov skulle kunna uppstå för att komplettera byggnadsbeståndet för vattentäktsändamål eller servicebyggnader för friluftslivet. Dylika kompletteringar strider inte mot reservatets syften och görs därför dispensabla.

1-9: Ett utökat uttag av dricksvatten eller provpumpningar skulle kunna komma ifråga och görs därför dispensabla i föreskrifterna.

1-10: Nya mark- eller luftledningar kan bli aktuella för främst vattentäkterna i dalen och görs därför dispensabla.

1-11: Nya sträckningar av stigsystemet kan aktualiseras i framtiden och görs därför dispensabelt.

Förpliktelser för fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla visst intrång När reservat bildas inskränks rätten för markägare att nyttja marken. För Frostbrunnsdalen införs det vanliga regelverket. Gränserna markeras, informationstavlor sätts upp, stigar märks upp och vissa anordningar för friluftslivet placeras ut. Vidare gäller skötselplanen för områdets fortsatta markanvändning. Undersökningar av arter och naturtyper kan genomföras för att verifiera förekomster och bekräfta skötselmetoderna.

Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om allmänhetens rätt att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet

3-1-3: Ordningsföreskrifternas tre första punkter motiveras av reservatets syften att bevara värdefulla naturmiljöer och biologisk mångfald. Inom reservatet är det dock tillåtet att plocka ej fridlysta blommor, matsvampar och bär. Aktiviteten bedöms inte hota den biologiska mångfalden.

3-4-5: Punkterna 4 och 5 i ordningsföreskrifterna handlar om att förflytta sig med hjälpmedel inom reservatet. Motorfordon, cyklar och hästar skulle kunna orsaka markskador och konflikter med övrigt friluftsliv och förbjuds därför. Motorfordon får dock användas för transporter av material och i undantagsfall av personer till och från Dalstugan.

3-6: Eldning har förbjudits eftersom det kan innebära okontrollerad brandspridning. Eldning får därför ej ske utanför anvisad plats.

3-7: Beträdadsförbudet under våren är främst motiverat av att minska störningen på fågellivet under häckningstiden. Förbudet gäller dalens skogsområden samt källområdet och Frostbrunnsbäcken till mynningen vid Tunaån. Beträdadsförbudet gäller inte markerade stigar, åkrar och andra öppna fält samt reservatets vattenområden i Tunaån. Beträdadsförbudet har lindrats av praktiska skäl, då det egentligen saknas motiv för ett förbud på Tunaåns vattenområde och på reservatets mark med öppna ytor (åker och slåttermark). Tunaån trafikeras dessutom av båtar som då skulle behöva framföras norr och väster om åns mittlinje. På den öppna marken bedöms inte störningen på fågellivet bli så stor att förbudet är motiverat.

Ordningsföreskrifterna i det statliga reservatet som avser förbudet att "medföra ej kopplad hund" samt "tälta eller uppställa husvagn" har tagits bort. Dessa föreskrifter har liten funktion i dagsläget för att upprätthålla syftet med reservatet. Eventuella problem med dessa företeelser bedöms kunna tacklas utan formella reservatsföreskrifter.

Ärendets handläggning

Området har i naturvårdssammanhang utpekats som ett område med höga naturvärden. Området blev statligt naturreservat 1978, men har betraktats som ett skyddat område i folks medvetande sedan lång tid tillbaka. Under hand har diskussioner förts mellan länsstyrelsen, kommunen och kyrkan i egenskap av markägare om reservatets framtida förvaltning och status. Gällande skötselplan och föreskrifter har också bedömts vara i behov av förnyelse och revidering. Diskussionerna ledde fram till att kommunen tog över markägandet från kyrkan och att det statliga reservatet nu ombildas till ett kommunalt. I samband härmed revideras skötselplan och föreskrifter. Under ärendets gång har löpande kontakter skett med handläggare på länsstyrelsen, som även deltagit i utformningen av beslutshandlingarna.

Övrigt

Detta beslut har fattats av kommunstyrelsen i Borlänge kommun § 198 2014-12-02.

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling och i Dala-Demokraten och Borlänge Tidning i enlighet med 27 § förordningen om områdesskydd m.m. enligt miljöbalken.

Kommunstyrelsen

Sammanträdesdatum

2014-12-02

Detta beslut kan överklagas till Länsstyrelsen i Dalarnas län genom skrivelse till Borlänge Kommun, enligt anvisningar i bilaga 6.

Borlänge kommun kan med stöd av 7 kap 7 § medge dispens från föreskrifterna för naturreservatet om det finns särskilda skäl.

Beslut skickas till

Länsstyrelsen Naturvårdsenheten

Skogsstyrelsen

Borlänge Energi VA-avdelningen

Borlänge Energi Parkavdelningen

Kultur och Fritidskontoret

Bygg och kartkontoret

Svenska Kyrkan, Borlänge

Markägare:

Niklas Tegelberg och Lena Bergman

Föreningar:

Naturskyddsföreningen i Borlänge

Tunabygdens Fågelklubb

Skogsriskan

Grannar:

Peter Holpers

AB Sisyphos

Bengt Granstam

Annelie och Tommy

Adventum Vård AB